

‘अहं’ प्रजापतिः, ‘संस्थापयामि’ समापयामि, ‘ततः’, ‘संस्थितेन’ तावतैव समाप्तेन, ‘तेन’ अश्वमेधेन, युक्तोहं ‘चरामि’ अवशिष्टं सर्वं प्रतिपत्तिकर्मरूपत्वेनानुतिष्ठामि, इत्येवं पुरा कदाचित् प्रजापतिरुवाच किल । तस्मात्प्रशस्तमिदं श्लोकानुवचनं ।

(७) तत्र प्रथममन्त्रस्य तात्पर्यं दर्शयति । “अग्नये स्वाहेत्याह । अग्नय एवैनं जुहोति” इति । चतुर्थ्यन्तमग्निशब्दमुच्चार्य प्रदानार्थस्य ‘स्वाहा’शब्दस्य प्रयोगात् ‘एनं’ श्लोकम्, ‘अग्नये’, ऊतवानेव भवति ॥

(८) एवमुत्तरेषां नवाणां मन्त्राणां तात्पर्यं दर्शयति । “सोमाय स्वाहेत्याह । सोमायैवैनं जुहोति । सवित्रे स्वाहेत्याह । सवित्र एवैनं जुहोति ॥ ३ ॥ सरस्वत्यै स्वाहेत्याह । सरस्वत्या एवैनं जुहोति । पूष्णे स्वाहेत्याह । पूष्ण एवैनं जुहोति । वृहस्पतये स्वाहेत्याह । वृहस्पतय एवैनं जुहोति । अपां मोदाय स्वाहेत्याह । अद्वा एवैनं जुहोति । वायवे स्वाहेत्याह । वायव एवैनं जुहोति ॥ ४ ॥ मित्राय स्वाहेत्याह । मित्रायैवैनं जुहोति । वरुणाय स्वाहेत्याह । वरुणायैवैनं जुहोति” इति । प्रथममन्त्रवद्वाक्येयं ॥

(९) सर्वमन्त्रतात्पर्यं निगमयति । “एताभ्य एवैनं देवताभ्यो जुहोति” इति । अन्यादिभ्यो वरुणान्ताभ्यः ‘एव’, ‘देवताभ्यः’, उक्तमन्त्रपाठेन ‘एनं’ श्लोकसङ्घं ‘जुहोति’ ॥

(१०) पूर्वत्र सहस्रमन्त्राहेति यदुक्तं । तत्रैकैकस्य मन्त्रस्य शतावृत्त्यापि क्रमेण सहस्रं सम्पादयितुं शक्यते । तद्व्यावर्त्तयितुं